

A kötetke grafiai kiállítása izlées és gondos. Az egyes énekeseket és címerüket ábrázoló színes mellékletek az új uvachrom eljárással készültek az eredeti kódexek ábrái után. Tizenöt melléklet a Heidelbergi Egyetemi Könyvtárban őrzött ú. n. Manessische-Handschrift miniatürjeinek hű másolata, míg a tizenhatodik (a Wolkenstein Oswald-é) a bécsi Nemzeti Könyvtár tulajdonában lévő kódexből való. I. K.

Czeke Marianne: *Shakespeare-könyvtár (A budapesti m. kir. tudományegyetemi könyvtár címjegyzékének mellékletei II.)* Budapest, 1920. M. kir. Tudományegyetemi nyomda, 8-r. 208 l.

Az egyetemi könyvtár SHAKESPEARE-könyvtára a Kisfaludy-Társaság SHAKESPEARE-bizottságának kezdeményezésére létesült 1908-ban, amikor is a könyvtárban már meglévő anyagot — amennyiben az nem járt valamely nagy gyűjtemény megbontásával — az egyes könyvtári szakokból kiemelték s az e célra az egyetemi könyvtár szűkös dotációjához képest elég tekintélyes, de a beláthatatlan SHAKESPEARE-irodalomhoz mérten édes-kevés külön javadalomból évről-évre kiegészítették. Ekként ennek a külön gyűjteménynek az állománya 1918 végéig kb. 782 műre emelkedett s igen áttekinthetően, 15 szakcsoportba és számos alcsoportba osztályozva van elhelyezve a könyvtár metszetszobájában. Az osztályozáshoz mintául a British-Múzeum SHAKESPEARE-katalogusa szolgált, természetesen az adott viszonyoknak megfelelő módosításokkal. Az itt ismertetett katalogus, amely CZEKE Marianne könyvtárőr és buzgó SHAKESPEARE-kutató nagy gondról, elmélyedő szeretetről és kiváló tudásról tanuskodó munkája, tulajdonképen többet ad címénél, sőt magánál az előszónál is, mivel a tulajdonképeni SHAKESPEARE-könyvtáron kívül az egyetemi könyvtár egyéb szakjaiban található Shakespearianákat is felöleli s emellett az egyes SHAKESPEARE-évkönyvek és folyóiratok, sőt elvétve egyéb folyóiratok (pl. M. Középiskola, Szent István-Akadémia Értesítője) cikkeire is kiterjeszkedik. Mindenesetre kár, hogy legalább a hazai folyóiratok SHAKESPEARE-cikkeinek a katalogusba való beledolgozása nem hajtott rendszeresen végre. E helyett szívesen elengedtük volna a *M. Shakespeare-Tár* kötetről-kötetre haladó tartalmi felsorolását, annyival is inkább, mert hiszen az egyes cikkek a katalogus megfelelő szakcsoportjaiba úgylis felvették. A meglévő anyag feldolgozása bibliografiai szempontból is mintaszerű, csupán az összes művek elrendezésére volna némi megjegyzésem. Szerző az angol összkiadásokat, igen helyesen, megjelenésük időrendjében adja s ilykép a negyedréti kiadás hasonmás-

kiadását (1887—89) az eredeti kiadások évszáma alapján a csoport élére helyezi. Véleményem szerint ezt az eljárást a többi kiadásoknál is be kellett volna tartani s pl. a DELIUS-féle kiadást, melyből csupán a 2. és 3. kiadás van meg, az 1-ső kiadás évszáma alá tenni, még pedig közvetlenül egymás után. Szintügy jártam volna el pl. a DYCE-féle kiadásokkal is, melyek most egymástól elszakítva állanak a katalogusban. Ami a fordításokat illeti, talán jobb lett volna két főcsoportot megkülönböztetni, ilykép: magyar fordítások; egyéb fordítások s utóbbi csoportban a nyelvek szerint osztályozva adni az anyagot. Nem ártott volna az A. és B. szakcsoportok közé egy külön szakcsoportot iktatni a «válogatott művek» számára, amelyek most az «összes művek» csoportjában nyertek elhelyezést. A magyar fordítások közül pl. csakis az 1879—80. évi és az 1903. évi kiadások fedik az «összes művek» fogalmát.

Az amúgy is igen áttekinthető beosztású kötet használatát nagyon megkönnyíti a gondos név- és rendszómutató. GULYÁS PÁL.

Hajnal István: *Írástörténet az írásbeliség felújulása korából.*
Budapest, 1921. Budavári Tudományos Társaság. 8-r. 173 l.
+ 23 tábla.

A tudományok történetének talán legérdekesebb és legtanulságosabb lapjai azok, amelyek a diplomatika történetének utolsó fejezetét mutatják be: az oklevéltan speciális kritikai módszerének kialakulását a múlt század második felében. Néhány történelmileg alaposan iskolázott alkotó szellemnek (SICKEL, FICKER, BRUNNER) köszönhetjük ezt, akik a történet- és jogtudományból teremtették meg a diplomatika tudományát és sajátos módszerének kifejlesztésével mondhatni az exakt tudományok sorába emelték. Ezzel azután e tudományág fejlődésében is jelentős változás következett be: míg ugyanis addig az oklevelekkel csak mint a politikai történet forrásaival foglalkoztak, most értékesíteni kezdték őket a művelődés-, jog-, gazdaság-, sőt nyelvtörténet szolgálatában is. E diplomatikai kritikának fő eszközei az *írás- és stílus-összehasonlítás* lévén, elsőrangú szerephez jutott egy másik történeti segédtudomány is: a *paleografia*. A *segédtudomány* elnevezés logikailag nem volt ugyan soha helytálló, mert hisz' tisztán a vizsgálódásainkat vezető szempontoktól függ, hogy melyeket soroljuk ide, ma már pedig még hagyományos gyakorlati jogosultságát is elvesztette e megkülönböztetés, amikor az okleveleket, mint történeti jelenségeket s az írást, mint az emberi műveltség egyik igen fontos jelenségét tisztán önmagukért vizsgáljuk, amikor mindkét